

LES MISSIONS DELS FRARES I LA XINA DE MENDOZA

DUEÑAS: LA MORT PER MIL TALLS

El segon informe de l'expedició d'Alfaro és a mans de Francisco de Dueñas. Dueñas, com Loarca, era un soldat, no un frare, i com ell, era un observador agut. Però Dueñas no tenia una erudició com la de Rada per fer-li de guia, i el seu informe no conté títols ni hi ha cap mètode evident en la seva estructura.

Com Loarca, Dueñas va viatjar molt i es va fascinar per les riqueses inimaginables dels carrers de Canton, on va trobar més coses per veure que a tot Flandes. Afirma que es trigava quatre dies a carregar deu vaixells grans amb el que s'exposava a tan sols un carrer, i que un cop s'acabava, semblava com si no s'haguessin emportat res.

Entén amb claredat el poder adquisitiu de la plata a la Xina i és testimoni del flux que n'entra a Canton des del Japó. Li impressiona l'estil de vida xinès quan s'adona que els xinesos mengen tres cops al dia i que sovint fan àpats entre menjars. Els seus hàbits culinaris li sorprenen. També, la varietat de menjars, la diversitat de mètodes de cuina, l'assortiment de salses i de sopes, les constants invitacions, i el fet que mengen tan ràpid amb els bastonets com ell amb les mans. Per això, els xinesos van anomenar aquests estrangers "bàrbars".

Es meravella de la varietat d'entreteniments que troba a la ciutat. Espectacles de titelles i marionetes, acròbates, malabaristes, animals domats i teatre al carrer. També li sorprèn la quantitat de jocs: juguen a cartes, daus, escacs, dames i molts altres jocs que no sap anomenar.

Experimentant tot el que va viure, fora dels canals oficials, té més a dir sobre la vida quotidiana que ningú. S'adona de la riquesa de la Xina, però també de la seva misèria, amb la venda de nens o les multitud de captaires.

Descriu millor que ningú i sense prejudicis els càstigs imposats per la justícia criminal xinesa. Així, pels carrers va presenciar molts càstigs, pallisses amb el bastó lleuger i el bastó pesant, grans tatuatges gravats als pits i espatlles dels lladres, i la gent que portava el "canga", un gran tauló de fusta que envoltava el coll, que pesava molt i evitava que el convicte mengés per si mateix, com podem veure en aquesta fotografia del segle XIX.

Dueñas es va impressionar amb les inscripcions dels "canga", que explicaven el crim i quant temps s'havia de portar. Era un procediment molt més clar que la vaguetat característica de la justícia castellana.

Dueñas és també una important font d'informació sobre la pena de mort. Diu que el càstig principal és la decapitació, però també va presenciar un cas de "lingchi", la terrible "mort per mil talls", aplicada a una adúltera.

Aquesta és la primera menció al "lingchi" a les fonts occidentals, 120 anys abans de la pròxima menció feta per un jesuïta francès. Podem inferir, doncs, que Rada, Loarca, Tordesillas i Dueñas eren les fonts principals de González de Mendoza. Però Mendoza també va incorporar tota la informació reunida pels portuguesos.

El llibre d'Escalante va ser el primer llibre sobre Xina a guanyar una àmplia divulgació a Europa. Era còmodament breu, escrit en un espanyol vívid i extremadament acurat, i oferia tant la visió positiva de Xina com el munt de detalls curiosos que volien els europeus.

En resum, aquestes eren les fonts bàsiques de González de Mendoza: la línia portuguesa, incorporada a través del llibre d'Escalante, i els informes de les expedicions de Rada i Alfaro a Xina.

A aquestes hem d'afegir els informadors orals que va trobar a Mèxic. Sobre tot Jerónimo Marín, que havia participat a l'expedició de Rada, i els 85 xinesos que, segons Mendoza, vivien a Mèxic. També tenia accés a les cartes enviades pels governadors successius de les Filipines.

Com va emprar les seves fonts i per què va decidir fer-ho d'aquesta manera ja és una altra qüestió, molt en la línia de les vicissituds polítiques de l'imperi espanyol.